

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหินเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาหลักมัธยมศึกษาสำหรับนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ได้สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาหลักมัธยมศึกษา สำหรับนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) ประกอบกัน เพื่อสร้างชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน และวัดประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่สร้างขึ้น โดยการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่ลงเรียนรายวิชาหลักมัธยมศึกษา และใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหินเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาในรายวิชานี้ รวมถึงการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน

ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบแผนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยกำหนดให้มีการทดสอบทั้งก่อนและหลังการวางเงื่อนไข (Pretest - Posttest Design) มีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 4 ปี ภาคปกติ สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาหลักมัธยมศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 1/2554 จำนวน 42 คน จาก 51 คน โดยเลือกกลุ่มทดลองจากนักศึกษากลุ่มนี้ 9 คน สำหรับทดลองใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ก่อนการใช้จริงกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง 42 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ ค่าร้อยละ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติ t-test (Independent Samples) ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ลงมา มีรายละเอียดของผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การศึกษารายละเอียดการเรียนการสอนในรายวิชาหลักมัคคุเทศก์ ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อพัฒนา นักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีวมัคคุเทศก์ ที่เน้นรูปแบบการสอนในภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ โดยในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน มีการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ เมืองหัวหิน ซึ่งนักศึกษาจะได้เรียนรู้และศึกษาภาคสนาม ด้วยการเดินศึกษาเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมือง หัวหินโดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดเส้นทาง พบว่า การเรียนรู้ของนักศึกษายังอยู่ในระดับ ต่ำ ทำให้ผู้วิจัยเลือก สร้างคู่มือสำหรับให้นักศึกษาใช้ควบคู่กับการเรียนรู้ในสถานที่จริง ซึ่งเป็นวิธีช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพ การเรียนรู้ให้กับนักศึกษามากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคู่มือการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน สำหรับ ประกอบการเดินทางเรียนรู้เมืองหัวหิน ตามหัวข้อที่กำหนดในแผนการสอนในรายวิชาหลักมัคคุเทศก์

การกำหนดพื้นที่การเรียนรู้ (Zoning) โดยศึกษาสภาพทั่วไปของเมืองหัวหินจากภาพถ่าย ทางอากาศผ่านระบบสารสนเทศ จากเว็บไซต์ Google Earth ประกอบกับข้อมูลทั่วไปของเมืองหัวหิน และประสบการณ์ของผู้วิจัย ได้กำหนดพื้นที่เรียนรู้ เป็น 6 พื้นที่ หรือ 6 โซน ได้แก่ โซนท่าเทียบ เรือประมงหัวหิน โซนหาดหัวหิน โซนวัดหัวหิน โซนสวนสาธารณะโผน กิ่งเพชร โซนสถานีรถไฟหัวหิน และโซนตลาดฉัตรไชย ในแต่ละโซนมีเส้นทางเดินเชื่อมต่อกัน โดยเรียงลำดับจากโซนที่ 1 ถึงโซนที่ 6 แล้วกลับมาสิ้นสุดเส้นทางยังโซนที่ 1 โดยเลือกท่าเทียบเรือประมงหัวหินเป็นจุดเริ่มต้นและ จุดสิ้นสุดเส้นทาง ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเท้าระยะสั้นแบบเป็นวงรอบ ระยะทางประมาณ 4.5 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นเส้นทางสื่อความหมาย (interpretive trail) แบบที่มีบุคคลนำหรือมีผู้สอนบรรยาย (guiding trail) และกำหนดหัวข้อเรื่องและประเด็นความรู้ที่มีความสัมพันธ์กันตลอดเส้นทาง (story or theme trail) โดยใช้หัวข้อ “เมืองหัวหิน” และเชื่อมโยงกับประเด็นการเรียนรู้ในแต่ละโซน มีจุดหยุดบรรยายหลัก 6 จุด จุดหยุดบรรยายรอง 14 จุด และจุดสนใจรวม 47 แห่ง ใช้เวลาในการเดิน ตามเส้นทาง การหยุดบรรยาย และการหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน ประมาณ 7 ชั่วโมง โดยเริ่มต้นเดินเท้าในเวลาประมาณ 08.00 น. และสิ้นสุดการเรียนรู้ในเวลาประมาณ 15.00 น.

การออกแบบคู่มือการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ได้กำหนดให้มีขนาด 21*29.7 ซม. หรือขนาด A4 มีปกเป็นกระดาษขนาด 120 แกรม กระดาษในเล่มขนาด 80 แกรม เย็บข้างและ ปิดสันด้วยกระดาษกาวหรือเหล็กขึ้น มี 8 บท ประกอบด้วยบทนำ เป็นบทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของเมืองหัวหิน กับ 6 บทสำหรับแต่ละโซนการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมถาม-ตอบ ถ่ายภาพ และบันทึก ช่วยจำของนักศึกษา และบทสรุป รวมจำนวนหน้าทั้งสิ้น 74 หน้า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองหัวหิน ที่มี เนื้อหาไม่มากให้พออ่านได้เข้าใจ ประกอบด้วยตัวอักษร ทั้งอักษรข้อความปกติและอักษรศิลป์ และ ภาพประกอบที่มีความหลากหลาย เป็นสีขาว-ดำ นอกจากนั้นยังมี วิธีการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูล

ท้องถิ่นเมืองหัวหิน และกำหนดกิจกรรมไว้ชัดเจน ซึ่งผลิตภายใต้ความสามารถในกระบวนการผลิตของงานเอกสารการพิมพ์ของคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อร่างคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน เฉลี่ย 4.04 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.8 อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก โดยได้รับความพึงพอใจในเรื่อง การนำเสนอมากที่สุด และได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่อง ขนาด ส่วนในด้านของความเหมาะสมสำหรับการใช้ประกอบการเรียนการสอน ได้คะแนนเฉลี่ย 4.20 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84 จัดอยู่ในระดับ เหมาะสมมาก

การวัดประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 9 คน ที่ใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองสามารถทำคะแนนการทดสอบหลังการเรียนรู้ได้มากกว่าการทดสอบก่อนการเรียนรู้ โดยได้เฉลี่ย 18.11 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.56 จากนั้นนำผลการทดสอบความรู้หลังการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลองมาวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 49.11 คะแนน จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.85 ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลองเป็น 81.85/90.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ถูกจัดทำขึ้นในรูปแบบของสื่อประสม ประกอบด้วย 1) คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน สำหรับนักศึกษา 2) ขั้นตอนการนำนักศึกษาออกเรียนรู้ภาคสนามนอกสถานที่โดยใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน 3) สื่อการสอน Powerpoint เรื่องข้อมูลเมืองหัวหินสำหรับการเรียนรู้ในชั้นเรียนในสัปดาห์ก่อนสัปดาห์การนำนักศึกษาออกศึกษาในสถานที่จริง 4) แบบทดสอบและแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา 5) รายการเอกสารแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม กิจกรรม และอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน และ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้คู่มือการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า

1. การประเมินประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน โดยการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 จากนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาหลักมัธยมศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 1/2554 จำนวน 42 คน พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างสามารถทำคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังการเรียนรู้ได้มากกว่าการทดสอบก่อนการเรียนรู้ และประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน มีค่าเป็น 81.67/88.45 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างหลังจากการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหินแล้ว โดยมีนักศึกษากลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจ จำนวน 42 คน

พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน มีความพึงพอใจ เฉลี่ย 4.17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.43 อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก โดยพึงพอใจ ในด้านการนำเสนอมากที่สุด ได้คะแนนเฉลี่ย 4.55 คิดเป็นร้อยละ 90.95 อยู่ในระดับ พึงพอใจมากที่สุด ส่วนขนาดของคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ได้รับคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ย 3.83 คิดเป็นร้อยละ 76.67 อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชา หลักมัคคุเทศก์ สำหรับนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้รอบด้าน เช่น ผู้ใช้สำหรับการเรียนรู้ ผู้ใช้สำหรับการสอน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ เอกสารและข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง โดยชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ที่เป็นผลจากการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้ ถูกจัดทำขึ้นในรูปแบบของสื่อประสม ประกอบด้วย 1) คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน สำหรับนักศึกษา 2) ขั้นตอนการนำนักศึกษาออกเรียนรู้ภาคสนามนอกสถานที่โดยใช้คู่มือเส้นทางเดิน ศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน 3) สื่อการสอน Powerpoint เรื่องข้อมูลเมืองหัวหินสำหรับการเรียนรู้ ในชั้นเรียนในสัปดาห์ก่อนสัปดาห์การนำนักศึกษาออกศึกษาในสถานที่จริง 4) แบบทดสอบและแบบ บันทึกรการเรียนรู้ของนักศึกษา 5) รายการเอกสาร แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม กิจกรรม และอุปกรณ์สำหรับการ เรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน และ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษา ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ซึ่งเป็นผลจากการศึกษารายละเอียดการเรียนการสอนในรายวิชาหลัก มัคคุเทศก์ ประกอบกับการกำหนดพื้นที่การเรียนรู้ (Zoning) ที่สามารถเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ เมืองหัวหินได้ดี รวมถึงการออกแบบเส้นทางเดินเท้า ให้เป็นเส้นทางสื่อความหมาย ที่มีระยะทางไม่ไกล เกินไป ประมาณ 4.5 กิโลเมตร โดยมีจุดบรรยายหรือจุดเรียนรู้อยู่ในเส้นทาง ใช้เวลาในการเรียนรู้ ประมาณ 7 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในหัวข้อ “เมืองหัวหิน” นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญกับการ ออกแบบเพื่อกำหนดรูปแบบของคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรมที่น่าสนใจ และองค์ประกอบอื่นๆ รวมเป็นชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหินที่มีความ สมบูรณ์และเหมาะสมสำหรับการใช้งานมากขึ้น

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ประกอบด้วย สื่อการเรียนรู้หลายอย่าง ประกอบกัน เช่น คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน การนำเสนอข้อมูลท้องถิ่นเมือง

หัวหินโดยโปรแกรม Powerpoint ซึ่งเป็นการใช้สื่อประสมที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรม สอดคล้องกับ ศิริพรรณ สายหงส์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2534: 673) ได้กล่าวว่าชุดฝึกอบรมเป็นสื่อการศึกษาประเภทหนึ่ง que สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นชุดประสบการณ์สำหรับการฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมอาจจะประกอบด้วยสื่อเดียวหรือสื่อประสมที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมา เพื่อช่วยให้ผู้ดำเนินการฝึกอบรมใช้ประกอบกิจกรรมในการฝึกอบรม หรือช่วยผู้รับการฝึกอบรมสามารถที่จะศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง หากเนื้อหาที่ต่อเนื่องเป็นเรื่องยาว ก็จะทำเป็นชุดๆ ต่อเนื่องกันไป ประกอบด้วยสื่อตั้งแต่สองประเภทขึ้นไป จัดทำขึ้นให้เบ็ดเสร็จในตัวเอง ทำให้ผู้ฝึกอบรมสามารถที่จะเลือกศึกษาหาความรู้จากชุดฝึกอบรมได้ตามความต้องการ

การวัดประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน พบว่า ผลการทดสอบหลังการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการทดสอบก่อนการเรียนรู้ และมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ เป็น 81.67/88.45 สอดคล้องกับ คะแนนทดสอบหลังการเรียนรู้ที่สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ ของนักศึกษา กลุ่มทดลอง รวมทั้งประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ที่ได้ค่าเป็น 81.85/90.56 โดยทั้งสองกลุ่มมีค่าประสิทธิภาพการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิจัยที่ทำการวัดประสิทธิภาพนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ ที่ได้ผลของการวัดประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เช่น ลอเรย์ (Lawrey, 1978: 81-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้ชุดฝึกทักษะระดับนักเรียน ระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดฝึกทักษะมีคะแนนการทดสอบหลังการทำชุดฝึกทักษะมีคะแนนการทดสอบหลังการทำชุดฝึกมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทำชุดฝึก คาลาเบรส (Calabrese, 1982: 27-A) ได้พัฒนาบทเรียนโมดูล เอ ใช้ในการฝึกอบรมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และได้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพของบทเรียน ผลการวิจัย พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ศักดิ์ชาย กมขุนทด (2540: บทคัดย่อ) ได้สร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเองสำหรับครูประถมศึกษา เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ผลการวิจัยพบว่าชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ 95.36/95.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการศึกษาจากชุดฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ปัญญา บุรณะนนทสิริ (2541: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรม สำหรับเจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 82.33/84.66 และกลุ่มที่เรียนจากชุดฝึกอบรม มีผลสัมฤทธิ์และความก้าวหน้าในการเรียนรู้ สูงกว่าที่เรียนจากการบรรยายปกติ พิมล วิเศษสังข์ (2542 : 108-111) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยระดับชั้นเรียน

สำหรับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ 80.59/80.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 และค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกจากนี้ วาโร เฟ็งสวีสต์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างชุดพัฒนาตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ผลการวิจัย พบว่า ชุดพัฒนาตนเองมีประสิทธิภาพ 80.30/80.80 และผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คะแนนหลังการศึกษาชุดพัฒนาตนเองสูงกว่าคะแนนก่อนการศึกษา ชุดพัฒนาตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้ง รุ่งฤดี หมั่นการ (2545: 81-82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูสู่การวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้นวัตกรรมแบบประสม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอลำปลายมาศ จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.45/87.96 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 เหมือนกัน

การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างหลังจากการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหินแล้ว พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน มีความพึงพอใจ เฉลี่ย 4.17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.43 อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก โดยพึงพอใจในด้านการนำเสนอมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ไรซ์ (Rice, 1977: 4298-A) ได้ศึกษาผลของการใช้บทเรียนโมดูลในวิชาการสอนอ่านสำหรับครูประจำการ ผลการทดลอง พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมได้คะแนนสูงเป็นที่น่าพอใจ และผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อบทเรียนโมดูลนี้มากกว่าวิธีการสอนแบบอื่นๆ ที่เคยได้รับ และผลการวิจัยของ ไวส์ (Weiss, 1975: 236-A) ซึ่งได้พัฒนาชุดฝึกอบรมสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาครู จำนวน 34 คน ผลการวิจัย พบว่า ครูกลุ่มที่ใช้ชุดอบรมมีความรู้สูงขึ้นกว่าครูกลุ่มควบคุม และครูมีความพึงพอใจเรื่องต่ออบรมด้วย

ชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนการสอนที่แสดงให้เห็นการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากเดิมที่มีเพียงการบรรยายภาคทฤษฎีในชั้นเรียน และการบรรยายในสถานที่จริง มาใช้คู่มือการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากขึ้น ซึ่งผู้สอนเองก็ต้องพัฒนาตนเองโดยทำความเข้าใจและสามารถใช้คู่มือการเรียนรู้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ เฮอร์นันเดซ และจินนี่ (Hernandez & Jeanne, 2001: 1379 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพ โดยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผลการวิจัย พบว่า งานวิจัยในชั้นเรียนส่งผลทำให้ครูสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนได้ดีขึ้น ครูได้รับความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับแนวการสอน ครูมีความตั้งใจในการทำงานทำให้เกิดประสิทธิภาพและนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย ทั้งในส่วนของผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบร่างคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ตลอดจนนักศึกษาที่ทำหน้าที่ในการเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างในการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน เพื่อวัดประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะจากงานวิจัย และนำไปสู่แนวคิดในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ประเด็นสำคัญที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย คือ เรื่องของขนาดของคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน ซึ่งได้รับคำแนะนำให้จัดทำคู่มือที่มีขนาดเล็กกว่าตัวอย่างหรือคู่มือที่ใช้ทดลองในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งใช้กระดาษขนาด 21*29.7 ซม. หรือขนาด A4 เพื่อสะดวกในการพกพาไปใช้ในสถานที่จริง แต่เนื่องจากความสามารถในการผลิตเล่มเอกสารของงานเอกสารการพิมพ์ คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว ที่มีขนาด A4 มีความคล่องตัวมากกว่าการผลิตเล่มเอกสารที่มีขนาดอื่น และการใช้ขนาด A4 มีความเหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมที่มีอยู่ในคู่มือด้วย เช่น การเขียน วาดภาพ จดบันทึก และการตีตรูภาพโดยนักศึกษา ซึ่งขนาดของกระดาษ A4 มีพื้นที่เพียงพอสำหรับกิจกรรมเหล่านี้ อย่างไรก็ตามข้อแนะนำเรื่องขนาดของคู่มือ ก็เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการพัฒนาคู่มือการเรียนรู้ในลักษณะอื่นๆ อีกในอนาคต

ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน เป็นแบบขาว-ดำ หากมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาคู่มือการเรียนรู้ให้เป็นสี โดยเฉพาะในส่วนของภาพถ่ายและองค์ประกอบศิลป์ที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับคู่มือได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตและต้นทุนด้วย

เนื่องจากการใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน เป็นการเรียนรู้ในพื้นที่จริง ซึ่งสถานที่ต่างๆ ที่ปรากฏในปัจจุบันอาจได้รับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆ ได้ในอนาคต ทั้งในเรื่องของสถานที่ต่างๆ ในเมืองหัวหิน เส้นทางเดินเท้า จุดสนใจ และการพัฒนาเมือง จึงควรมีการปรับปรุงคู่มือการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นด้วย โดยอาจดำเนินการปรับปรุงเป็นรายปี ซึ่งอาจต้องมีการสำรวจและนำข้อมูลในพื้นที่จริงที่ได้รับ ที่มีความแตกต่างและมีความสำคัญต่อการสื่อความหมายและเรียนรู้มาปรับปรุงคู่มือให้มีประสิทธิภาพในการใช้สำหรับการเรียนรู้มากขึ้น รวมทั้งข้อมูลใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการค้นคว้าหรือมีแหล่งข้อมูลที่ให้ข้อมูลที่ต่างไปจากเดิม ก็ควรนำข้อมูลใหม่เหล่านั้นมาปรับใช้ให้เหมาะสมด้วย ทั้งนี้การสื่อความหมายจำเป็นต้องใช้ข้อมูลรอบด้าน ทั้งข้อมูลเดิมและข้อมูลใหม่ที่มีความเชื่อมโยงและนำไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์กับนักศึกษาและผู้สอนมากขึ้น โดยอาจมีการประสานความร่วมมือระหว่างคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและ

การท่องเที่ยว กับหน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่น และผู้รู้ของชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อทำการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย สอดประสานกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่โดยไม่ทิ้งรากหรือจุดเริ่มต้นที่สำคัญของข้อมูล

ในเรื่องของจำนวนนักศึกษาในแต่ละครั้งของการเรียนรู้ในสถานที่จริงโดยใช้คู่มือการเรียนรู้ มีผลต่อการเรียนรู้ด้วย เนื่องจากการใช้คู่มือการเรียนรู้ในลักษณะประกอบการบรรยายของผู้สอน ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลต่อการลดทอนการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น บริเวณสำหรับการรับฟังการบรรยาย สิ่งดึงดูดด้านสายตาที่นำสายตาให้นักศึกษาออกห่างการรับรู้จากการบรรยาย ระดับเสียงอื่นๆ ในพื้นที่บรรยาย เช่น เสียงรถยนต์ ที่รบกวนสมาธิในการฟังของนักศึกษา ประกอบกับสภาพอากาศที่ร้อน หรือ ฝนตก ที่จะทำให้นักศึกษาลดประสิทธิภาพการเรียนรู้ไป ซึ่งผู้สอนควรให้ความสำคัญและต้องใช้ประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในแต่ละกรณี หรือหากการเพิ่มเติมข้อมูลและกิจกรรมเข้าไปในคู่มือการเรียนรู้ให้มากขึ้น ลดปริมาณการบรรยายลง และใช้ประโยชน์จากคู่มือการเรียนรู้ให้มากขึ้น อาจเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหิน มุ่งพัฒนาสื่อการสอนที่ใช้สำหรับการศึกษานอกสถานที่โดยมีผู้สอนร่วมให้ความรู้ประกอบกับเล่มคู่มือ ซึ่งหากศึกษาในมิติอื่นๆ เช่น การใช้คู่มือเส้นทางเดินศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเมืองหัวหินแบบแบ่งกลุ่มย่อย เนื่องจากนักศึกษาในชั้นเรียนอาจมีจำนวนมาก ไม่เหมาะสำหรับการประกอบกิจกรรมบางประการ ซึ่งกลุ่มนักศึกษาที่มีจำนวนน้อย เช่น กลุ่มละ 10 คน อาจมีประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดีกว่านักศึกษาทั้งชั้นเรียน จำนวน 30-40 คน

การพัฒนาชุดการเรียนรู้สำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนเป็นรูปแบบหนึ่งของการถ่ายทอดความรู้มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น โดยการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และใช้พื้นที่จริงในการเรียนรู้ ซึ่งชุดการเรียนรู้ในลักษณะนี้สามารถพัฒนาสำหรับการใช้กับรายวิชาอื่นๆ นอกเหนือจากรายวิชาหลักมัคคุเทศก์ ทั้งรายวิชาที่มีภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หรือรายวิชาที่มีเพียงภาคทฤษฎีก็สามารถพัฒนาชุดการเรียนรู้ขึ้นมาใช้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละรายวิชา ผู้สอนสามารถจัดทำโครงการวิจัยในการพัฒนาคู่มือการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาได้เช่นกัน

นอกจากนั้น การใช้คู่มือศึกษาข้อมูลท้องถิ่นด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องมีผู้สอนร่วมบรรยาย ซึ่งนักศึกษาสามารถนำคู่มือออกศึกษาในพื้นที่ตามเส้นทางที่กำหนดด้วยตนเอง หรือการใช้คู่มือศึกษาข้อมูลท้องถิ่นในเชิงการท่องเที่ยว โดยพัฒนาคู่มือการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะที่นักท่องเที่ยวสามารถขอใช้คู่มือได้จากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น เป็นต้น นักวิจัยก็สามารถนำแนวคิดการพัฒนาชุดการเรียนรู้ไปพัฒนาเป็นคู่มือท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการวิจัยที่เหมาะสมได้